

FYLKESMANNEN
I ROGALAND

TILSYNSRAPPORT

Retten til å høyre til eiga elevgruppe etter målform

Klepp kommune

2014

1. Tema for tilsynet

Når minst 10 elevar på årstrinna 1-7 ønskjer skriftleg opplæring på eit anna hovudmål enn det kommunen har vedteke, har dei rett til å høyra til ei eiga elevgruppe. Dette er regulert i opplæringslova §2-5 fjerde ledd, første punktum. I dette tilsynet skal Fylkesmannen kontrollere om Klepp kommune oppfyller opplæringslova sitt krav på dette punktet. Kommunen si plikt til å ha eit forsvarleg system for å sikre at denne retten blir oppfylt, jf. opplæringslova § 13-10 andre ledd, er og ein del av tilsynet. Dei rettslege krava går fram av vedlegget til den førebelse tilsynsrapporten.

Fylkesmannen presiserer at tilsynsrapporten ikkje gir noko heilskapsvurdering av kommunen. Rapporten omhandlar berre resultat knytte til det temaet som er valt for tilsynet.

2. Gjennomføring av tilsynet

Etter opplæringslova § 14-1 første ledd fører Fylkesmannen tilsyn med at kommunane oppfyller dei pliktene dei er pålagde i eller i medhald av opplæringslova. Tilsynet har vore utført ved å hente inn og vurdere dokumentasjon, og ved å hente inn og vurdere munnlege opplysningar gitt gjennom intervju.

Gangen i tilsynet:

- 13.01.2014: Melding om tilsyn
- 11.02.2014: Mottak av dokumentasjon
- 06.03.2014: Opningsmøte
- 11.03.2014: Intervju
- 03.04.2014: Førebels tilsynsrapport og varsel om pålegg
- 04.04.2014: Sluttmøte
- 27.04.2014: Frist for tilbakemelding på varsel om pålegg og førebels rapport
- 20.05.2014: Endeleg tilsynsrapport
- 01.09.2014: Frist for retting

3. Fylkesmannen sine vurderingar og konklusjonar

3.1 Retten til å høyre til eiga elevgruppe

Elevar som startar på skulen i Klepp kommune, får informasjon om at kommunen si målform er nynorsk, men at dei kan velje ei anna målform om dei ønskjer det. På skulen får elevane høyre til ei eiga elevgruppe basert på den valde målforma, men nokre av desse gruppene kan ha felles undervisning med elevar med anna målform.

Både intervju og innsend dokumentasjon viser at skulane både er opptekne av og har eit aktivt forhold til utfordringane knytte til målformsgrupper. I Klepp kommune ønskjer eit fleirtal av elevane ved nokre skular bokmål som hovudmål. Dette er særleg utfordrande på nokre steg på Orstad skule, der det berre er eit lite mindretal som ønskjer nynorsk som målform. Desse elevane har rett til å høyre til ei eiga målformgruppe, fordi dei ønskjer kommunen si målform.

For elevar som ønskjer ei anna målform enn den kommunen har vald, er det krav om minimum 10 elevar på eitt steg for å setje saman ei eiga målformsgruppe. Hovudregelen er at elevar med ulik målform ikkje skal høyre til i same elevgruppe, og at dei ikkje skal ha undervisning saman. Unntak frå denne regelen vil kunne vere felles undervisning i dei praktisk-estetiske faga, jf. rundskriv Udir -11-2005.

Leiinga ved Orstad skule har ei klar forståing av at elevane skal delast inn etter målform i alle fag med stor grad av skriftlegheit, det vil seie alle fag unntatt dei praktisk-estetiske. Dette vert stadfesta av det innsende dokumentet «Disponering av timerressurs – skuleår 13/14», der det er tildelt timar til språkdeling på alle steg unntatt 3. og 6. steg. Intervju og dokumentasjon viser at det er ulike oppfatningar av korleis elevane er delte, og at det ikkje alltid er samsvar mellom skulen sine intensjonar og praksis i klasseromma. I tillegg viser intervju og dokumentasjon at det ikkje er lik praksis på alle steg:

- 1. og 4. steg ved Orstad skule har få nynorskelevar, og rektor fortel at elevane sit i det same klasserommet. Nynorskelevane har ein eigen krok i rommet, og mediateket kan brukast om det er ønskjeleg å dele målformsgruppene.
- I referat frå FAU-møtet den 6. februar 2014, står det at 1. og 3. steg ikkje er delte etter målform.
- I referat frå foreldremøte på 7. steg 25. september 2013, står det at elevane er delte i norsk, naturfag og samfunnsfag, og at dei ikkje er delte i dei andre skriftlege faga. Dette vart stadfesta i intervju.
- Foreldre har meldt inn at 6. steg berre er delte i norsk.

Ved Engelsvoll skule er gruppene med nynorsk- og bokmåselevar jamnare fordelte, og på fleire steg er målformgruppene delte i alle fag.

- I intervju kom det fram at elevane ved 1. steg ikkje er delte, men at dei sit separat i klasserommet etter vald målform. Fylkesmannen har fått tilbakemeldingar frå foreldre om at elevane blandar enkelte nynorsk- og bokmålsord.
- 2. og 3. steg er delte i alle fag, medan 4. steg er saman i dei praktisk-estetiske faga.
- Det er ei foldedør mellom nynorsk- og bokmålgruppene på 5. og 6. steg, og det varierer kor ofte denne er open.
- På 6. steg er det ofte felles introduksjon til tema, og intervju viser at døra i periodar kan vere mykje open. Det er ikkje klare retningslinjer for når døra kan vere open og når ho skal vere lukka, og det kan sjå ut som om dette er opp til den einskilde lærar å vurdere.
- På 7. steg er det også målformsgrupper, og elevane er delte i norsk. I andre fag er elevane i større grad delte etter pedagogiske omsyn enn etter målform.

Begge skulane meiner at det er oppretta eigne grupper for bokmåselevar på alle steg, også på stega med færrest nynorskelevar. Dette er også rapportert i GSI. Det synest tydeleg at skulane praktiserer målformsdeling i fleire fag, men Fylkesmannen finn det ikkje dokumentert at delinga er konsekvent, korkje i fag, på ulike steg eller ved dei to skulane. I nokre tilfelle er

dette bevisste val der sosial inkludering og stegkjensle veg tyngre enn retten til opplæring i eiga målformsgruppe. I andre tilfelle synest delinga vere meir tilfeldig.

Ved nokre steg er det ei skyvedør som skil bokmål- og nynorskgruppene. Bruken av denne varierer. I nokre fag er det felles introduksjon til tema, i andre fag er det separat introduksjon, men felles arbeidsøker. Intervju viser at heller ikkje leiinga ved skulane har full oversikt over praksis. Rundskriv Udir -11-2005 slår fast at norskopplæring skjer i alle fag der elevane les og skriv, og at elevane då skal vere i eigne målformsgrupper. Fylkesmannen finn ikkje at dagens praksis med skyvedør er i tråd med rundskrivet.

Ved Orstad skule er kontaktlæraransvaret delt etter målforma til elevane, medan det ved Engelsvoll skule er tatt utgangspunkt i relasjonar. Nynorskelevane ved Orstad har same kontaktlærer, men denne vil også kunne vere kontaktlærer for bokmåselevar på steg med få nynorskelevar. Kontaktlærarane ved Engelsvoll skule har både nynorsk- og bokmåselevar.

Intervju og innsend dokumentasjon viser at det har vore ”støy” knytt til målform på vekeplanar og informasjon til heimen. Dette gjeld på begge skulane. På Orstad er dette retta opp, og heimesidene til skulen viser at vekeplanen er på begge målformer på alle steg. Ved Engelsvoll skule var dette også retta opp, men på heimesidene til skulen ligg det no berre vekeplaner på nynorsk. På 1. steg er det gjort ein avtale med foreldra om at vekeplaner kan vere på nynorsk, fordi det stort sett er foreldra som les vekeplanen. Dette er ikkje i tråd med lovkrava, som seier at alt skriftleg materiale skal vere på vald målform.

Fylkesmannen sin konklusjon

Elevane i Klepp kommune får fritt velje målform, og dei får høyre til eiga elevgruppe. Det er likevel store skilnader i korleis delinga etter målform blir praktisert, og det er ulik praksis på skulane og mellom skulane. Fylkesmannen finn det ikkje dokumentert at organiseringa av alle målformsgruppene er i tråd med gjeldande lovforståing, slik denne er konkretisert i rundskriv Udir -11-2005. Dette gjeld både praksis i bruken av skyvedører for å skilje grupper, og praksis på steg og i fag der elevane er i same klasserom.

Alt skriftleg materiale skal vere på elevane si valde målform. Dette inkluderer vekeplanar, og dette gjeld på alle steg. Engelsvoll skule sin praksis er ikkje i tråd med lovkrava på dette området.

3.2 Kommunen sitt forsvarlege system

I heftet «Velkommen til skulen» får alle nye elevar informasjon om at dei kan velje anna målform enn kommunen sin. Her er lovparagrafen og rundskrivet nemnt.

Klepp kommune har eit kvalitetssikringssystem som omtalar prosedyren for organisering av elevgrupper etter målform. Det er rektor som har ansvar for å opprette eigne elevgrupper, og melder dette i GSI. Organisering av elevar etter målform er ikkje eit fast innslag på rektormøte, men rektorane kan melde inn saker om ønskjeleg.

Kvalitetssystemet til Klepp kommune inneheld rutinar for å innhente opplysningar om det er oppretta målformsgrupper, men kontrollerte ikkje nærmare organiseringa av desse. Det er ikkje utarbeidd kommunale føringar for korleis målformsgruppene skal organiserast, utover at dei faktisk blir etablerte.

I samband med Klepp kommune sin respons på den førebelse tilsynsrapporten, ble det sendt inn ei revidert utgåva av kommunen sitt kvalitetssikringssystem på dette området. Systemet er no endra slik at skuleeigar skal følgje opp skulane si organisering av målformsgruppene, og rektorane skal melde korleis skulen har organisert elevgruppene til kommunalsjef .

Fylkesmannen sin konklusjon

Klepp kommune sitt kvalitetssystem inneheld element som kontrollerer at det er oppretta eigne målformgrupper, og no også korleis dei er organiserte. Det skriftlege systemet til Klepp kommune er, slik Fylkesmannen ser det, i tråd med lovkrava i opplæringslova § 13-10. Fylkesmannen ønskjer å få innsendt dokumentasjon på at dei nye delane i systemet er implementerte.

4. Varsel om pålegg

Med heimel i kommunelova § 60d gir Fylkesmannen med dette Klepp kommune varsel om følgjande pålegg med tilhøyrande korreksjonspunkt:

4.1 Retten til å høyre til eiga elevgruppe

Pålegg: Klepp kommune må sørge for at alle elevar får høyre til ei eiga elevgruppe etter målform, jf. opplæringslova § 2-5, og at desse er organiserte i tråd med gjeldande lovforståing, slik den er konkretisert i rundskriv Udir -11-2005. Klepp kommune må i denne samanhengen

- a. sikre at alle målformsgruppene får separat undervisning i skriftlege fag og i fag med stor grad av skriftlegheit. Dette gjeld også for dei minste gruppene, og det gjeld for gruppene som er skilde med foldedør
- b. sikre at alle elevane får alt skriftleg materiale på den målforma dei har vald

5. Frist for tilbakemelding

Klepp kommune må innan 01.09.2014 rette dei varsla lovbrota. Kommunen må også innan den same fristen sende inn ei skriftleg erklæring om at lovbrota er retta. Det må gå fram av den skriftlege erklæringa korleis rettinga har skjedd. Dokumentasjon som syner korleis lovbrota er retta, må også sendast inn.

Med bakgrunn i den skriftlege erklæringa og tilhøyrande dokumentasjon frå kommunen, vil Fylkesmannen vurdere om tilsynet kan avsluttast, eller om Fylkesmannen vil fatte vedtak om pålegg om retting.

Eit eventuelt vedtak med pålegg om retting vil vere eit enkeltvedtak etter forvaltningslova § 2 bokstav b. Dette enkeltvedtaket kan det klagast på. Utdanningsdirektoratet er klageinstans.

Stavanger 20.05.2014

Thomas Wegner Thomassen
tilsynsleiar

Lars Wetteland
rådgivar

Vedlegg:

Oversyn over innsend dokumentasjon

Oversyn over dei som er intervjuja

Rettslege krav

Oversyn over innsend dokumentasjon:

Klepp kommune

- Kvalitetssystem for skule og barnehage
- Utdrag frå «Velkommen til skulen»

Orstad skule

- Utgreiing om organiseringa av språkdelingsgrupper
- Utdrag frå «Velkommen til skulen»
- Disponering av timeressurs – skuleår 13/14
- Klasselister
- Timeplanar

Engelsvoll skule

- Utgreiing om organiseringa av språkdelingsgrupper
- Timeplanar
- Klasselister

Oversyn over dei som er intervjua:

Kommunalsjef Trond Roy Pedersen (skriftleg)
Rektor Knut Norddal, Orstad skule
Rektor Tor Åge Risnes, Engelsvoll skule
Lærer Odd Christian Harboe, Orstad skule
Lærer Njål Sikveland, Engelsvoll skule
FAU-representant Susanne B. Bærland, Orstad skule
FAU-representant Katrine B. Johnsen, Engelsvoll skule